

MIRCEA NEDELCIU. HIGHLIGHTS OF THE CRITICAL RECEPTION

Ana Valeria Gorcea (Stoica), PhD Candidate, "Petru Maior" University of Tîrgu-Mureș

Abstract: The present paper is a review of the critical reception that Mircea Nedelciu's work has encountered over time; it is a „biography of the oeuvre” by which we follow his literary trajectory in order to grasp its echo in the contemporary consciousness. This undertake represents a major phase and a future point of referral in our overall analysis, which will enable us to share other critics opinions or to distance ourselves from them, as well as express our own views.

Keywords: critical reception, short stories, novel, textualism, postmodernism

Schimbarea de paradigmă propusă de prozatorii anilor '80 a declanșat o serie de discuții, într-un număr mare de publicații, ce vizau traseul și transformările suferite de noua literatură. Pe acest fundal, se remarcă tipul de scriitură a prozatorului Mircea Nedelciu (1950-1999), considerat, în unanimitate, de către critica de specialitate, unul dintre protagoniștii acestor schimbări, încă de la debutul acestuia din anul 1979.

Pe parcursul itinerarului critic, se disting păreri variate, uneori contradictorii și, de asemenea, direcții de receptare și interpretare multiple. Acest fapt nu poate decât să accentueze, încă o dată, importanța și valoarea prozatorului, care, prin opera și intervențiile sale teoretice, a menținut atenția criticii și a publicului de-a lungul timpului.

Demersul nostru în receptarea critică a operei lui Mircea Nedelciu a început cu alcătuirea unei bibliografii critice (volume, articole în periodice și studii publicate în perioada 1979-2013) și, apoi, am urmărit, printr-un *parcurs tematic* al prozei scriitorului, atât o analiză diacronică a volumelor, cât și una sincronică, cu scopul de a realiza o radiografie a interpretărilor pe care le-a provocat opera prozatorului.

Din multitudinea de observații, vom urmări, în prezenta lucrare, traseul a două direcții urmate de critica de specialitate. În primul rând, se remarcă, din lectura articolelor și a volumelor critice, *încadrarea diferită a prozatorului într-un curent sau în altul*. Există încadrarea în textualism, apoi receptat ca „modernist târziu”¹ și, în cele din urmă, încadrat în postmodernism.

De semnalat, de la început, că opera prozatorului Mircea Nedelciu a fost scrisă, în cea mai mare parte în timpul regimului comunist, acest fapt, determinând, în primul rând, un anume substrat care să permită textelor să spună cât mai mult, într-un spațiu cât mai restrâns. Astfel, înainte de 1989, apar cele patru volume de proză scurtă, și anume, *Aventuri într-o curte interioară* (1979), *Efectul de ecou controlat* (1981), *Amendament la instinctul proprietății* (1983) și volumul *Și ieri va fi o zi* (1989). Înaintea apariției acestui ultim volum de proză scurtă, talentul scriitorului este pus și în slujba romanului, astfel, în 1984 apare *Zmeura de câmpie (roman împotriva memoriei)* și *Tratament fabulatoriu* (1986). După 1989, apar romanele *Femeia în roșu* (1990), scris împreună cu Adriana Babeți și Mircea Mihăieș înainte de '89, și, un ultim roman, apărut postum, *Zodia scafandrului* (2000). De precizat ar mai fi și scrierea *Povestea poveștilor generației '80* (1998), variantă la *Povestea poveștilor* a lui Ion Creangă, ce a înregistrat păreri contradictorii.

¹ Caius DOBRESCU, *Modernitatea ultimă*, Editura Univers, Colecția „Prima verba”, București, 1998.

1. Mircea Nedelciu – textualist vs. „Nu sînt textualist!”²

Pe această temă, de la debut și până la ultima apariție, respectiv până chiar și la ultimele studii apărute despre opera prozatorului, există intervenții și discuții contradictorii. Ni se pare relevant să inventariem astfel de intervenții, pentru a avea o viziune unificatoare, în același timp, urmărind și intervențiile prozatorului în articole teoretice.

La receptarea volumului de debut (*Aventuri într-o curte interioară*, 1979), Dan Culcer vorbește despre o relativă inovație în textele lui Mircea Nedelciu, făcând trimitere la conținutul paginilor unei publicații ca *Tel Quel*, despre care susține că înclinația prozatorului spre acest tip de abordare nu se referă la o imitație servilă și nici la o sincronizare forțată, ci este „doar un efect catalitic, din necesitatea unor schimbări în practica narațiunii simțită din interior.”³

Mircea Nedelciu este prezentat de către Eugen Simion drept „liderul incontestabil al generației textualiste”⁴, un om de idei⁵, îl vede drept un „experimentalist în sensul pe care îl avea termenul în anii '30 (se gîndește la ce spune și la cum spune)”⁶, iar „textualismul său este, în primul rînd, un stil de a aduce un număr mare de povestiri”⁷, ce apare drept o modalitate de reabilitare a epicului, constată criticul.

În legătură cu preponderența scriiturii pe *cum* scrie, față de *ce* scrie, Gheorghe Perian constată că „Dacă ar fi excesiv să vorbim, în cazul lui Mircea Nedelciu, de o deconstrucție a iluziei realiste, spre care au năzuit, cum se știe, prozatorii textualiști, nu putem trece totuși peste intențiile sale, vizibile în mai multe povestiri, de a submina întrucâtva reprezentarea faptului exterior. [...] atrage atenția mai întîi convenția literară, elementul formal, și numai în al doilea rînd evenimentul relatat”⁸, astfel, „absolutismul, până acum necontestat, al *mimesis*-ului ajunge să fie serios zdruncinat.”⁹

² Această afirmație tranșantă aparține prozatorului Mircea Nedelciu. De urmărit interviurile prozatorului în care abordează această temă. Mai întîi, „Cu prozatorul Mircea Nedelciu”, interviu de Mircea Mihăieș, în *Orizont*, Timișoara, anul XXXVII, nr. 39 (1023), 26 septembrie 1986, p. 7. Aici, Mircea Nedelciu accentuează faptul că nu este textualist, afirmînd că a urmărit în timpul facultății cu foarte mare atenție acea mișcare literară reprezentată în paginile revistei *Tel Quel*, care a atras atenția sa și a colegilor săi din facultate, fiind lucrul cel mai interesant al perioadei (anii '68-'72). Consideră termenul ca fiind folosit *impropriu* și încearcă să argumenteze de ce se produce această confuzie, atât în acest interviu, cât și în alte interviuri. I se pare gîndire provincială ca să existe „prejudecata că unui material de viață îi este interzis un anume procedeu tehnic”. În „Uriașa forță pe care o are literatura trebuie pusă în slujba omului”, interviu de Vasile Zidaru (Vasile Gogea), în *ASTRA*, Brașov, anul XXI, nr. 11 (182), noiembrie 1986, p. 6, acesta constată confuzia făcută între ceea ce a numit „inginerie textuală” și „textualism”, punctînd faptul că „După modesta mea părere, maxima performanță a textualismului ar fi reproducerea întregului text al lumii”, acest fapt fiind o iluzie, după cum afirmă, motiv pentru care textualiștii au „lăsat totul baltă”. Un alt interviu din care desprindem opinia prozatorului despre încadrarea la textualism este: „Nu cred în solitudinea absolută a celui care scrie”, interviu de Gabriela Hurezeanu, în *Suplimentul literar-artistic al Scînteii tineretului*, anul VIII, nr. 14 (341), sîmbătă 9 aprilie 1988, p. 3, în care repetă răspicat că eticheta de textualist a fost aplicată grăbit în literatura română de azi și că „Atenția acordată de prozatorii din generația mea cotidianului, realității imediate, dovedește tocmai că ei nu fac din text un înlocuitor al lumii reale.”

³ Dan CULCER, „Prevalența metodei”, în *Vatra*, an IX, nr. 8, 20 august 1979, p. 12.

⁴ Eugen SIMION, *Scriitori români de azi*, vol. IV, Editura Cartea Românească, București, 1989, p. 206.

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ Gheorghe PERIAN, *Scriitori români postmoderni*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1989, p. 206.

⁹ Ibidem.

Considerat un „radical”¹⁰, alături de Gheorghe Crăciun, Emil Paraschivoiu și Gheorghe Ene și, chiar dacă, parcursul lor literar pleacă de la textualism, aceștia se îndepărtează de acest termen, și în direcții distincte. Alexandru Mușina vede în sintagma „inginerie textuală”, utilizată de Mircea Nedelciu, „o formă de *participare la/ construcție în uman* prin intermediul/ cu ajutorul textului. [...] Prin această permanentă demascare a relativismului instanțelor –codurilor – textelor, Nedelciu urmărește o dezalienare a cititorului. Încearcă să-i ofere acestuia instrumentele necesare pentru a dejuca *manipularea* și a se *construi pe sine*. [...] Nedelciu nu vrea să construiască în oameni, vrea să le ofere acestora mijloace, *să se construiască în oameni*, să respingă *deconstrucția* generată de textele –codurile în mijlocul cărora trăiește”¹¹, așa cum „textul e, pentru Gheorghe Crăciun, nu un scop, nu un obiect, ci un mijloc, o formă de manifestare în real (și de influențare și „stăpânire” a acestuia).”¹²

Despre proza textualistă scrie și Al. Th. Ionescu în micromonografia închinată prozatorului Mircea Nedelciu, constatând, de asemenea, repeziciunea cu care a prins termenul și dezaprobarea unor prozatori optzeciști față de utilizarea acestuia, „prilejuind măsuri de protecție, de la nuanțare a termenului până la negarea lui, pentru a nu se produce o subordonare mimetică față de gruparea „Tel Quel”¹³. Este remarcată opinia lui Ion Manolescu care, „din afara generație, precizează – nu în termeni laudativi pentru optzeciști – că textualismul lor nu are nimic spectaculos, fiind unul „scriptural”, iar utilizarea lui duce la manierism.”¹⁴

Interesante de urmărit sunt, însă, abordările unor critici valoroși și vocali, precum Radu G. Țeposu și Ion Bogdan Lefter, care au venit cu opinii și argumente pertinente pe această temă, însă contradictorii. Mai întâi, Mircea Nedelciu este încadrat în *Istoria...* lui Radu G. Țeposu la *textualiști*, alături de Gheorghe Crăciun, Constantin Stan și Tudor Daneș, afirmând că sunt cei mai consecvenți cu subtextul teoretic. Proza acestora este văzută de critic ca „savantă, cu ironie și umor, dar și deliberat umilă, joasă, când captează limbajul encratic, vorbirea diurnă ori automatismele gândirii. [...] simultaneitatea între procesul scriptural și nașterea semnificației, saturează pagina de erudiție pe care o și denunță”¹⁵, la acești prozatori, inteligența devenind o a doua sensibilitate. Analizând proza lui Mircea Nedelciu, criticul insistă pe asemănarea dintre aceasta și problemele dezbătute de noua semiologie, în special aceea din jurul revistei *Tel Quel*. Mecanismele scrierii capătă, în opera prozatorului, o pondere mai mare, față de obiectul observației, remarcă criticul, astfel, obiectul de studiu al literaturii fiind chiar literatura, conchide acesta. În același timp, vede și un sens pozitiv în faptul că lumea este citită într-un alt mod, și anume, „un câștig incalculabil în latura mentalității artistice și o emancipare limpede a conștiinței scriitoricești”¹⁶, însă, ca efect

¹⁰ Alexandru Mușina, „Postmodernismul, o frumoasă poveste”, în *Astra*, nr. 4, 1988; Apud Gheorghe CRĂCIUN, *Competiția continuă. Generația '80 în texte teoretice*, în cap. *Noi concepte critice*, Ediția a II-a (prima ediție 1994), Colecția „80”, Seria „Antologii”, Editura Paralela 45, Pitești, 1999, p. 434.

¹¹ Ibidem, p. 435.

¹² Ibidem, p. 434.

¹³ Al. Th. IONESCU, *Mircea Nedelciu – monografie, antologie comentată, receptare critică*, Editura „Aula”, Colecția „Canon”, Brașov, 2001, p. 8.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Radu G. ȚEPOSU, *Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu nouă*, ediția a III-a, prefată de Al. Cistelean, Editura Cartea Românească, București, 2006, p. 41.

¹⁶ Ibidem, p. 184.

negativ, remarcă ponderea mare acordată teoretizării ce denotă o „megalomanie textuală”¹⁷, drept urmare, acesta depistează și amintește așa zisa trezire a autorului, care „a simțit pericolul cantonării într-un extaz al lucidității”¹⁸.

La antipodul acestor afirmații, se regăsește cea a lui Ion Bogdan Lefter, care acuză critica momentului, de a folosi termenul *textualism*, luat „din aer”, și de a-l aplica prozei anilor '80, fără niciun efort de elaborare conceptuală. Astfel, în opinia criticului, „*textualistă* ar fi construcția sofisticată, manevrată de autori care nu se mai ascund, nu se mai obiectivează, dimpotrivă, apar ei înșiși în scenă pentru a-i explica cititorului în ce fel scriu; *textualiste* ar fi mecanismele literare lăsate la vedere, demontate în pagină; *textualistă* ar fi – în genere – dimensiunea autoreflexivă a prozei, narațiunea dublată de propria ei analiză, efectuată din mers, în chiar procesul elaborării ei.”¹⁹ Iată, aici, un inventar binevenit de tehnici narative, regăsite în opera prozatorului optzecist și, care, au surprins prin noutate și excentricitate, dar care, pe lângă „vocația lor experimentală asumată, mustesc de viață și de realitate”²⁰. Ion Bogdan Lefter acuză criticii și jurnaliștii culturali, care folosesc și astăzi acest termen, de „a atrage atenția asupra unei părți importante, dar ne-esențiale a demersului literar postmodern”, efectul fiind acela de a ignora, de a rămâne pe din afară restul, eticheta fiind „profund mistificatoare”²¹, conchide acesta. De asemenea, avertizează că trebuie făcută diferența între termeni, „sensul definitoriu al demersului ei („noua generație” postmodernă românească a anilor '80 - '90, n.n.) creativ e *autenticist*, nu *textualist*.”²² În final, acesta concluzionează că „*textul* investighează *realitatea* și o reconstituie în pagina scrisă”, drept urmare, „proza lui Nedelciu și a celorlalți se dezvăluie ca esențialmente *anti-textualistă*.”²³

Pe de altă parte, Adina Dinițoiu, constată apetența prozatorului spre social, fapt ce îl apropie de interesul telquelist pentru *spațiul textual*; însă, tocmai această înclinație înspre social, sensibilitate la poveste/ povești/ fire narative, la transcendent îi conferă o latură clasică, îl distanțează de telquești, care afirmă „materialismul” scriiturii, de care poate fi legat doar la nivel tehnic.

3.2. Mircea Nedelciu – un postmodern

Acest termen, precum și cel discutat mai înainte – *textualism* –, a stârnit discuții și expunerea unor păreri contradictorii. Al Th. Ionescu face un inventar al termenilor folosiți de literații români, pentru a desemna noua paradigmă: „o nouă sensibilitate” (I.B.Lefter), „antopologism” (Mircea Nedelciu), „nou antropocentrism” (Alexandru Mușina), „romantism întors” (Radu G. Țeposu), „antimodernism” (Simona Popescu) sau „epistemă culturală” (Gheorghe Crăciun)²⁴. Lista nu s-a terminat, căci Mihaela Ursa reamintește despre „nou-hermetism” (Corin Braga) și „psiheism” (Călin Vlasie)²⁵.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ion Bogdan LEFTER, *7 Postmoderni într-o carte: Nedelciu, Crăciun, Müller, Petculescu, Gogea, Danilov, Ghiu*, Editura Paralela 45, Pitești, 2010, pp. 21-22.

²⁰ Ibidem, p. 23.

²¹ Ibidem, p. 22.

²² Ibidem, p. 23.

²³ Ibidem.

²⁴ Corin Braga, *10 studii de arhetipologie*, cap. „Postmodernismul literar românesc”, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1999, Apud Al. Th. IONESCU, *op. cit.*, p. 9.

²⁵ Mihaela Ursa, *Gheorghe Crăciun, monografie*, Ed. Aula, Brașov, 2000, Apud Al. Th. IONESCU, *op. cit.*, p. 9.

Cornel Moraru, analizând prozele de început ale prozatorului Mircea Nedelciu, le situează „la limita experimentului aproape de mentalitatea avangardistă, deconstructivă prin excelență, decât de postmodernism”²⁶, constatând opțiunea ulterioară a prozatorului înspre caracteristicile acestuia.

Pe de altă parte, Liviu Petrescu vorbește despre două tipuri distincte de umanism, cel așezat sub semnul apollinului, numit cel *modernism*, care este „axat pe un principiu al „formeii”, respectiv, *umanismul erei postmoderne*, care pornește tocmai de la o operație de deconstruire a formei și care afirmă drept esență ultimă a lumii devenirea – înclină mai degrabă spre un pol al dionysiacului – optează mai curând pentru un principiu al „forței”²⁷. În cadrul acestei delimitări, Liviu Petrescu îl include pe Mircea Nedelciu, prin romanul *Tratament fabulatoriu* (1986), tocmai în a doua paradigmă, fiindcă „Textul propriu-zis al romanului pare să ilustreze cu superioară fidelitate – la nivel tematic, în primul rând, dar și la nivelul procedeele narative – programul acestui «nou umanism».”²⁸

Ion Bogdan Lefter consideră că pasul hotărâtor către literatura postmodernă se face pe la sfârșitul anilor '70, începutul anilor '80, când se întrevide tendința de recâștigare a valorilor umane, noua deschidere către real, către autenticitate, relația de egalitate dintre cititor și autor, întoarcerea autorului în text; la nivel stilistic, scriitura de tip jurnal, supraetajarea textuală, formele de intertextualitate de tip citat, colaj, pastişă, parodie.²⁹

Despre apartenența la postmodernism vorbește și Adina Dinițoiu, măcar pentru trei mari direcții, considerate piloni și ai prozei optzeciste, și anume: *relativismul*, *perspectivismul* și *fragmentarismul*³⁰, regăsite în opera acestuia, începând cu primul volum de proze scurte, nedeșezmințindu-și tehnica până la finalul scrierilor, fie că a fost vorba de texte scurte sau roman. Ion Bogdan Lefter vorbește despre o „nouă sintaxă a postmodernității”³¹, în proza lui Mircea Nedelciu.

O altă trăsătură postmodernă constă în „*nediferențierea genurilor*, este una dintre ideile împărtășite cu entuziasm de prozatorii postmoderni. [...] Motivația (...) atitudinea pe care prozatorul postmodernist o are față de realitate și față de statutul autorului în raport cu lumea și cu propria sa operă”³², susține Carmen Mușat. Aceasta constată diferența dintre scriitorul de roman, față de cel de povestiri, și aici remarcându-se înclinația spre social, al celui din urmă: „Spre deosebire de *individul solitar* care este autorul de roman, rupt de lume și întors spre sine însuși, cel care spune/ scrie povestiri este o ființă eminent socială, câtă vreme povestirea este ea însăși o formă meșteșugărească de comunicare.”³³

²⁶ Cornel MORARU în *Dicționarul esențial al scriitorilor români*, coordonatori Mircea Zăciu, Marin Papahagi, Aurel Sasu, Editura Albatros, București, 2000, p. 559.

²⁷ Liviu PETRESCU, *Poetica postmodernismului*, ediția a II-a, Seria Deschideri, Editura Paralela 45, Pitești, 1998; Colecția „Studii”, ediția a IV-a, Editura Paralela 45, Pitești, 2011, p. 132.

²⁸ Ibidem, p. 136.

²⁹ Monica SPIRIDON, Ion Bogdan LEFTER, Gheorghe CRĂCIUN, *Experimentul literar românesc*, Editura Paralela 45, Pitești, 1998, p. 30.

³⁰ Adina DINIȚOIU, *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții*, Editura Tracus Arte, București, 2011, p. 182.

³¹ Ion Bogdan LEFTER, *op. cit.*, p. 23.

³² Carmen MUȘAT, *Strategiile subversiunii. Descriere și narațiune în proza postmodernă românească*, postf. Mircea Martin („Strategii ale subversiunii, strategii ale afirmării”), Colecția 90, Seria Eseu, Editura Paralela 45, Pitești, 2002; ediția a II-a, Editura Cartea Românească, București, 2008 – subcapitolul „Mircea Nedelciu. Comedia narațiunii și structurile romanului latent”, p. 242.

³³ Ibidem.

Alte trăsături care dau prozei lui Mircea Nedelciu caracter postmodern sunt: „desacralizarea ficțiunii, transmiterea în direct a realului și amestecul auctorial”³⁴, sau spațializarea timpului³⁵, particularitate regăsită de Carmen Mușat în proza lui Mircea Nedelciu, pe baza constatărilor lui Frederic Jameson despre proza postmodernă: „*Timpul a devenit prezent perpetuu și, în consecință, s-a spațializat. Relația noastră cu trecutul este acum o relație de ordin spațial*”³⁶.

3.3. Text. Proză scurtă. Roman

3.3.1. Aventuri într-o curte interioară

Debutul lui Mircea Nedelciu s-a produs o dată cu apariția volumul *Aventuri într-o curte interioară* (1979) chiar dacă a cuprins în carte și două texte scrise în 1971, *Un purtător de cuvânt* și *Curtea de aer*, amândouă publicate³⁷ în revista *Luceafărul*, în septembrie, respectiv decembrie 1977. Din acest volum, ca și din următoarele, se remarcă câteva texte, ce au devenit adevărate dovezi de măiestrie. Putem aminti, *Aventuri într-o curte interioară* (proza, n.n.), *8006 de la Obor la Dîlga*, *Istoria brutăriei nr. 4*, *Călătorie în vederea negației*, dintre prozele apreciate de critică; spre deosebire de proze precum *Excursie la câmp* sau *Zgomote, locuri, interferențe...*, ce sunt considerate „excreșcențe hrănite de bovarismul teoriei”³⁸.

Despre apariția acestui volum, Ovid S. Crohmălniceanu remarcă cu surprindere că „volumul acesta subțirel n-a trezit mai mult interes”³⁹, motivând că debutantul nu și-a dat interesul în a atrage atenția criticii, care e „capricioasă când are de-a face cu talentele tinere”⁴⁰, însă definește cu claritate care sunt elementele de noutate legate de tehnici narative și descriptive, considerate de acesta moderne, cum ar fi folosirea simultan a mai multor timpuri, perspective diferite, relatare suplă și îndrăzneță, o putere de sugestie realistă, *urechea fină* care redă cu acuratețe „carageliană” aspectele din jur.

De la primele articole, este remarcată noutatea scriiturii, „voința de a inova”⁴¹ a prozatorului mai întâi prin inserarea în text a câtorva propoziții teoretice ce atrag după sine o serie de transformări: distanțarea naratorului de produsul textual; susținerea/ propunerea unui alt mod narativ; descrierea consecințelor actului narațiunii asupra producătorului ei, raporturile ce se realizează între convențiile clasicizate și inovația (relativă, adaptată) care nu este totuși radicală deși este dorită ca atare. Despre „dublul impuls înnoitor” vorbește și Mircea Iorgulescu, ce este identificat de către critic atât pe „planul conținutului cât și al tehnicii”⁴², la „nivelul semantic și celui sintactic”⁴³. Laurențiu Ulici, plăcut surprins de lectura

³⁴ Monica SPIRIDON și Nicolae ILIESCU în *Dicționarul general al literaturii române, Vol. 4, L-O*, coord. gen. Eugen Simion, autori Carmen Andraș, Olosz Katalin, Sălcudean Nicoleta, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005, p. 574.

³⁵ Carmen MUȘAT, *op. cit.*

³⁶ Ibidem, p. 245.

³⁷ Ion Bogdan Lefter vorbește despre „debutul absolut” al prozatorului Mircea Nedelciu în *op. cit.*, p. 9.

³⁸ Radu G. ȚEPOSU, *op. cit.*, p. 185.

³⁹ Ovid S. CROHMĂLNICEANU, *Pîinea noastră cea de toate zilele*, Editura Cartea Românească, București, 1981, p. 291.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Dan CULCER, *op. cit.*

⁴² Mircea IORGULESCU, *Critică și angajare*, Editura Eminescu, București, 1981, p. 129.

⁴³ Ibidem.

textelor, stabilește că reprezintă un „discurs despre proză”⁴⁴, nuvelele – căci așa au fost numite de către editorul volumului, încadrare cu care Mircea Nedelciu nu este de acord⁴⁵ – „își conțin poetica”⁴⁶, iar „materia epică este în majoritatea nuvelor realist-biografică”⁴⁷.

Fiindcă spațiul textelor – noțiune agreată de prozator – este *aici, acum* și dă impresia că se scrie în timp ce citim, s-a vorbit despre „descripția comportamentistă”⁴⁸, tendință a literaturii din ultimul deceniu, prin care personaj este „omul comun”, ce se opune psihologizării – o „împrosătare a *atmosferei* din spațiul epicii contemporane, saturată de *psihologism*”⁴⁹ –, atâta timp cât redă un prezent imediat; acest fapt este datorat faptului că „momentul conține istoria”⁵⁰. Și Laurențiu Ulici vorbește despre „un dosar comportamentist al secvenței biografice cuprinse în ieșirea din adolescență și intrarea în maturitate”⁵¹, imagine ce captează totul din mișcare, fără timpul necesar introspecției personajelor, sau chiar a situațiilor. Radu G. Țeposu, în *Istoria..* sa, vorbind despre prozatorii optzeciști, observă „Comportamentismul ce s-a dovedit (și tinerii prozatori au simțit asta) mult mai eficient decât disertația psihologizantă, căci naratorul nu mai are apetență pentru logoreea evazionistă, fiind mai înclinat să surprindă realitatea în propriul ei budoar, prin gaura cheii”⁵², apropiind, astfel, proza optzecistă de cea anglo-americană prin interesul arătat vieții imediate, prin mitologia existenței sau prin ticurile umane, decât de cea franceză.

Pentru Marian Popa, „Mircea Nedelciu este un prozator versat”⁵³, această caracteristică fiindu-i atribuită datorită celor două direcții pe care le identifică în proza acestuia, și anume, nevoia de *autentic* și *dorința de artă*, adică de a fi modern, constată criticul. Aceste două direcții par a fi semnalate, nu explicit, de majoritatea criticilor. Reproșul pe care i-l aduce criticul este acela că „cele două direcții, nu oferă întotdeauna același sens”⁵⁴, aceasta, în contextul în care, criticul vorbește că primei direcții i se adaugă două fobii, și anume, „dorința prieteniei” și „fobia obiectualizării” care „vizează obiectualizarea existenței ca sursă a necomunicării”⁵⁵, iar *dorința de artă* este remarcată prin seria de tehnici narrative folosite, dintre ele fiind enumerate montajul, inserția, adresarea directă, perfectul compus care dă duritate și decizie lucrurilor și observațiilor, stilul prezumtiv și altele, argumente care îl fac pe critic să afirme că Mircea Nedelciu este un „debutant care nu arată ca un începător”⁵⁶.

O altă temă a discuțiilor pe baza primului volum de proză scurtă a lui Mircea Nedelciu, se referă la relația dintre autor-text-cititor. În primul rând, *cititorul* prozei lui Mircea Nedelciu este ales dintre cei care sunt dispuși *să lucreze* în timpul lecturii, *să*

⁴⁴ Laurențiu ULICI, „Un prozator”, în *România literară*, an XII, nr. 39, 27 septembrie 1979.

⁴⁵ în „Scriitorul tânăr în actualitate”. Participă: Nicolae Ilieșcu, Ion Bogdan Lefter, Mircea Nedelciu, Ștefan Agopian, Cristian Teodorescu, Tudor Dumitru Savu, Ioan Groșan. Dezbateri consemnate de Constantin Vișan, în *Ateneu*, Bacău, anul 23, nr. 2, februarie 1986, p. 3.

⁴⁶ Laurențiu ULICI, *op. cit.*

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Dan CULCER, *op. cit.*

⁴⁹ I. HOLBAN, *Profiluri epice contemporane*, Editura Cartea Românească, București, 1987, p. 383.

⁵⁰ Mircea IORGULESCU, *op. cit.*, p. 131.

⁵¹ Laurențiu ULICI, *op. cit.*

⁵² Radu G. ȚEPOSU, *op. cit.*, p. 40.

⁵³ Marian POPA, „Un debut versat”, în *Contemporanul*, nr. 5 (1734), 1 februarie 1980.

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Ibidem.

⁵⁶ Ibidem.

făptuiască independent un alt enunț, complementar celui dintre copertile cărții⁵⁷. Astfel, în volumul amintit, orizontul de așteptare al cititorului este zdruncinat, textele „desemnează un cadru *impersonal* în esența sa (fiecare element al său este în chip deliberat lipsit de personalitate), în interiorul căruia se definește *poziția ființei* față de lume și se constituie *unghiurile de vedere* ale abordării acesteia în narațiune: a spune totul despre sine folosind persoana a treia, acesta este unul dintre paradoxurile noii proze”⁵⁸. Carmen Mușat amintește despre o altă constantă a prozei lui Mircea Nedelciu, și anume, „Dialogismul”⁵⁹ [...] concept-cheie pentru înțelegerea demersului său creator, (...) reprezintă punctul în care dimensiunea *etică* și proiectul *estetic* al autorului se întâlnesc.”⁶⁰

În acest prim volum, Mircea Nedelciu pornește de la propria experiență, amplasată în contextul perioadei comuniste, abordând teme universale, precum identitatea, existența, iubirea, moartea, etc. desfășurate în spațiul *curții interioare*, cu intenția de a cuceri un spațiu, atât unul literar, cât și unul existențial⁶¹. Metafora *curții interioare* a căpătat de-a lungul timpului diverse interpretări. Mircea Iorgulescu consideră „curtea interioară”, „curtea de aer”, „pagina” o metaforă a demersului narativ a prozatorului: „Într-un spațiu închis, al claustrării și al sechestrării, se desfășoară o acțiune presupunând absența îngrădirii, libertatea cea mai deplină („aventura”, „călătoria”, „scrisul”)”⁶². Aceasta este fie văzută drept „un spațiu limitat de care dispune acest amator de aventuri narrative care e tânărul prozator”⁶³, ce se cere extins; „viza atît atenanțele Sinelui, pe care le explorăm spre a ne cunoaște formula identitară, cît și, îndeosebi, orizontul limitat al existenței cotidiene, izolată de larma civilizației și marile avânturi ale spiritului, în provincialismul impus de socialismul multilateral dezvoltat”⁶⁴; sau, „cotidianul disecat cu luciditate ironică”⁶⁵; „curtea interioară”, ne atenționează Ovid S. Crohmălniceanu, „este o glumă”, acesta argumentând că „faptele la prima vedere mărunte, banale, sunt proiectate grație unui orizont intelectual larg pe ecran mondial. Ingenioase și revelatoare paralelisme sau opoziții intervin printre rînduri, trimițînd gîndul nostru la evenimentele din Mai 68 în Franța, comparînd realități concrete cu teoriile structuraliștilor animați de impulsuri revoluționare, ironizînd subțire optica „turistică” a multor vizitatori occidentali ș.a.m.d.”⁶⁶.

⁵⁷ I. HOLBAN, op. cit.

⁵⁸ Ibidem.

⁵⁹ Despre această caracteristică a operei vorbește însuși autorul: „Adept al dialogismului ca element esențial al operei”, afirmație susținută de **Mircea Nedelciu** în interviul acordat „Din nou în actualitate, proza scurtă”, în *Amfiteatru*, anul XVIII, nr. 3 (207), martie 1983, p. 4. De asemenea, **Mihaela Ursa** susține acest lucru analizând primele două volume, considerându-le „cărți ale dialogismului prin excelență”, în *Optzecismul și promisiunile postmodernismului*, „Mircea Nedelciu – scrisul literar ca autentificare”, Colecția Debut, Seria Eseuri, Editura Paralela 45, Pitești, 1999, p. 94.

⁶⁰ Carmen MUȘAT, op. cit., p. 242.

⁶¹ Adina DINIȚOIU, op. cit., p. 177.

⁶² Mircea IORGULESCU, op. cit., p. 131.

⁶³ Adina DINIȚOIU, op. cit., p. 177.

⁶⁴ Paul CORNEA, *Prefață* la Adina DINIȚOIU, op. cit., p. 5.

⁶⁵ Monica SPIRIDON și Nicolae ILIESCU în *Dicționarul general al literaturii române, Vol. 4, L-O*, coord. gen. Eugen Simion, autori Carmen Andraș, Olosz Katalin, Sălcudean Nicoleta, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005, p. 574.

⁶⁶ Ovid S. CROHMĂLNICEANU, op. cit., p. 292.

Monica Spiridon și Nicolae Iliescu, în lucrarea din *Dicționarul general al literaturii române*, constată că, în acest prim volum, Mircea Nedelciu focalizează discursul asupra a două categorii sociale: noua „intelighență” și lumea „pălăriilor cenușii”⁶⁷.

Surprinzătoare este remarca lui Al Th. Ionescu, care, recitind cartea după 20 de ani de la apariție, îi pare „o carte mult „mai cuminte” și mai capabilă să arate la rece cum se încălzește discursul narativ prin utilizarea (șocantă, credeam atunci/ în surdină, văd astăzi) procedeele de „inginerie textuală”⁶⁸.

Mihaela Ursa constată, pe urmele lui Mircea Cărtărescu, despre volumele prozatorului, incluzându-l și pe cel apărut în 1983, *Amendament la instinctul proprietății*, că „exasperează adesea prin aglomerare: în mod paradoxal, este mai puțin aglomerare de figuri și mai mult una de gesturi și interpelări.”⁶⁹

În urma lecturii și relecturii volumelor de proză scurtă, nu putem decât să fim de acord cu constatarea criticului Gheorghe Crăciun, care susține că „Toată poetica sa (a lui Mircea Nedelciu, n.n.), cu temele, obsesiile, structurile compoziționale și formele retorice care l-au consacrat, se află depozitată, la vedere sau printre rînduri, în volumul de debut *Aventuri într-o curte interioară* (1979).”⁷⁰

Având în vedere doar aceste direcții de cercetare, într-o primă măsură tratate, se poate constata efervescența opiniilor critice provocate de apariția primului volum, ce se mențin până la ultima scriere a prozatorului.

Bibliografie de referință

CRĂCIUN, Gheorghe, *Competiția continuă. Generația '80 în texte teoretice*, Ediția a II-a (prima ediție 1994), Colecția „80”, Seria „Antologii”, Editura Paralela 45, Pitești, 1999.

CRĂCIUN, Gheorghe, *Pactul somatografic*, ediție îngrijită și prefăcută de Ion Bogdan Lefter, Editura Paralela 45, Colecția „Biblioteca românească”, Pitești, 2009.

CULCER, Dan, *Prevalența metodei: Mircea Nedelciu*, din Serii și grupuri, Editura Cartea Românească, București, 1981, pp. 260-261.

DINIȚOIU, Adina, *Proza lui Mircea Nedelciu. Puterile literaturii în fața politicului și a morții*, Editura Tracus Arte, București, 2011.

DOBRESCU, Caius, *Modernitatea ultimă*, Editura Univers, București, 1998.

IONESCU, Al. Th., *Mircea Nedelciu – monografie, antologie comentată, receptare critică*, Editura „Aula”, Colecția „Canon”, Brașov, 2001.

LEFTER, Ion Bogdan, *7 Postmoderni într-o carte: Nedelciu, Crăciun, Müller, Petculescu, Gogea, Danilov, Ghiu*, Editura Paralela 45, Pitești, 2010.

MUȘAT, Carmen, *Strategiile subversiunii. Descriere și narațiune în proza postmodernă românească*, Editura Paralela 45, Pitești, 2002; ediția a II-a, Editura Cartea Românească,

⁶⁷ Monica SPIRIDON și Nicolae ILIESCU, *op. cit.*

⁶⁸ Al. Th. IONESCU, *op. cit.*, p. 11.

⁶⁹ Mihaela URSA, *op. cit.*, p. 96.

⁷⁰ Gheorghe CRĂCIUN, *Pactul somatografic*, „Mircea Nedelciu și curtea interioară a literaturii. Corpuri netransparente, sociografii narative, tratamente ambulatorii” – 4 noiembrie 2002, ediție îngrijită și prefăcută de Ion Bogdan Lefter („Literatura între viață și moarte, între viață și text: scrisul care te salvează; corpul transcris; scriitura corporalizată”), Editura Paralela 45, Colecția „Biblioteca românească”, Pitești, 2009, p. 70.

București, 2008 – subcapitolul „Mircea Nedelciu. Comedia narațiunii și structurile romanului latent”, pp. 302-319.

NEDELICIU, Mircea, „Cu prozatorul Mircea Nedelciu”, interviu de Mircea Mihăieș, în *Orizont*, Timișoara, anul XXXVII, nr. 39 (1023), 26 septembrie 1986, p. 7.

NEDELICIU, Mircea, „Urișa forță pe care o are literatura trebuie pusă în slujba omului”, interviu de Vasile Zidaru (Vasile Gogea), în *ASTRA*, Brașov, anul XXI, nr. 11 (182), noiembrie 1986, p. 6.

NEDELICIU, Mircea, „Dialog cu prozatorul Mircea Nedelciu”, interviu cu Valeriu Bârgău, în *Tribuna*, București, anul XXXI, nr. 5 (1571), 29 ianuarie 1987, p. 5.

NEDELICIU, Mircea, „Literatura, științele umane și politica nu se mai pot ignora reciproc”, interviu de Nicolae Iliescu, în *Suplimentul literar-artistic al Tineretului liber*, Anul II, nr. 38 (39), sâmbătă 22 septembrie 1990, p. 3.

NEDELICIU, Mircea, „Viziunea globală, epicul de largă respirație abia de aici înainte ar urma să se afirme”, interviu de dr. Virgil Sorin, în *Suplimentul literar-artistic al Tineretului liber*, Anul II, nr. 44 (45), 3 noiembrie 1990, p. 3 - continuare p. 10.

NEDELICIU, Mircea, „Sunt atât de orgolios încât consider că nici n-am avut modele și nici nu m-am lăsat influențat”, interviu de Andrei Bodiu, în *Interval*, nr. 4 (12), 1998, pp. 21-29. <http://interval.tripod.com/04-98/nedelciu.html>

PERIAN, Gheorghe, *Scriitori români postmoderni*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1989.

PETRESCU, Liviu, *Poetica postmodernismului*, Colecția „Studii”, ediția a IV-a, Editura Paralela 45, Pitești, 2011.

SIMION, Eugen, *Scriitori români de azi*, vol. IV, Editura Cartea Românească, București, 1989.

ȚEPOSU, Radu G., *Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu nouă*, ediția a III-a, prefată de Al. Cistelean, Editura Cartea Românească, București, 2006.

****Dicționarul esențial al scriitorilor români*, coordonatori Mircea Zăciu, Marin Papahagi, Aurel Sasu, Editura Albatros, București, 2000.

****Dicționarul general al literaturii române*, Vol. 4, L-O, autori Carmen Andraș, Olosz Katalin, Sălcudean Nicoleta, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.

****Dicționarul literaturii române*, Coordonator general Eugen Simion, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2012.